

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie *Ambtelijke praktijk*

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd *Sprekend verleden*

Tweemaal waar.

1 Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.

2 Ik zal tot den HEERE zeggen: Mijn Toevlucht en mijn Burg! mijn God, op Welken ik vertrouw! (Ps. 91:1,2)

Psalm 91 staat boordenvol onheilen. Het gaat over de pestilentie, over het verderf dat verwoest, over de schrik van de nacht. Allemaal beelden die voor het volk van toen verstaanbaar en voorstelbaar waren. Wij zouden in onze tijd kunnen spreken over gevaarlijke ziekten, over de rampen die de mensheid bedreigen, over leed, dat we persoonlijk kunnen meemaken, over slapeloze nachten.

Maar er staan ook veelvuldige vertroostingën in voor deze dichter en voor allen die de Heere vrezen. Er is een schuilplaats bij de Allerhoogste, er is bij Hem beschutting in donkere nachten. Er is een machtige en een onverwoestbare schuilkelder voor alle tijden bij de Heere, de Almachtige.

Vers 1 bevat een op zichzelf staande, vaste waarheid. Deze geldt met name voor de dichter die aangesproken wordt in de laatste verzen. De Heere verklaart van hem dat hij de Heere zeer bemint. Hij kent de Naam van Zijn God. Hem worden in deze psalm de rijkste beloften gedaan.

Wat is die mens gelukkig die delen mag in deze beloften. De Kerk mag zich daarin verlustigen; maar dit houdt tevens in dat al die gevaren en duisternissen hen ook bedreigen. Ik bedoel: in de nood worden deze beloften waar, dan blijkt het zo te zijn zoals het hier staat. Als u weet hebt van het verderf en van de eeuwige nacht die eenmaal komen zal, dan komen deze beloften eerst goed tot hun recht. Ze zijn op zichzelf waar, maar de beleving ervan komt juist in zulke donkere dagen en nachten.

Let wel, deze beloften zijn niet waar omdat zondaren deze noden kennen; de beleving van de nood is geen voorwaarde. Voorwaarde is dat we de Heere hebben leren lief krijgen. Maar ook als we Hem zo niet kennen, nodigt deze psalm uit tot het vluchten tot God.

Ook u allen, lezers, leeft in een wereld waar het verderf wandelt. Ook voor u komt het gericht waarin het kaf van het koren zal worden gescheiden.

U leeft in betrekkelijke rust? U wilt niet verontrust worden door dreigende oordelen? Maar deze psalm zegt u dan wel wat er allemaal kan en zal gebeuren. Daarom hebt u deze schuilplaats nodig; en het is rijk dat de Heere Zich ook aan u verklaart als een God van verlossing. In Christus ligt de vergeving der zonden. Hij heeft al die oordelen doorstaan. Alle golven van Gods gramschap zijn over Hem heen gekomen. Hij is de Schuilplaats, Hij doet de morgenstond aanbreken in de meest duistere nacht.

Er was voor Hem geen toevlucht. Hij hing als een Gevloekte aan het kruis, tussen hemel en aarde, van God en mensen verstoten. Al Gods golven en baren zijn over Hem heengegaan.

En door Hem alleen kunnen nu dakloze zondaren en zwervers schuiling vinden in de schaduw van de Almachtige.

Hebt u daar uitzicht op? Hebt u wel eens mogen ervaren dat de Heere in de nacht psalmen geeft, tot Zijn eer? Vers 2 geeft de persoonlijke toepassing: Ik zal tot de Heere zeggen! Dan volgt er een persoonlijke belijdenis. Vers 1 is waar; daar staat een waarheid die buiten ons van toepassing is.

Vers 2 neemt die waarheid persoonlijk over; het bevat de “deelachtigmaking” zoals onze Catechismus het noemt. Wie de Heere werkelijk mag zien in Zijn genade, die krijgt ook persoonlijk deel aan de waarheid van vers 1. Voorwerpelijkt ligt alles vast buiten de zondaar, maar onderwerpelijkt leert een arme tollenaar deze uitspraak beamen. De uitspraak van vers 1 krijgt in de persoonlijke overname pas de rechte troost en betekenis. De schuilplaats in vers 1 wordt “mijn Toevlucht en mijn Burg” in vers 2. Hier wordt “gemijnd”. Dit mijnen houdt in dat ook ik op de Heere vertrouw.

Beste lezers, aan vers 1 hebben we niet genoeg. Het moet bewezen worden in die persoonlijke belijdenis.

Ja, zegt u, dat geloof ik en dat voel ik, maar hoe kom ik daar nu toe? Hoe wordt “de Schuilplaats” nu “mijn God”? Is dat uw vraag?

Waar kunnen we die persoonlijke vastheid nu vinden? Ik raad u dan om eerst vers 1 te lezen en daarbij stil te staan. Er ligt een vaste waarheid buiten u en de waarheid van Gods trouw ligt vast in het Woord der belofte. Daar mag en moet u beginnen. Vanuit uw nacht en uw strijd toont de dichter u Wie de Heere is; sterker, de Heere verklaart in deze dichter Zelf Wie Hij is.

Zie op dat woord. Geloof Zijn heil- en troostrijk woord. Maan de Heere daarop. Hun geeft Hij moed en krachten, die hopen op Hem wachten. Rust niet in vers 1, rust niet voordat vers 2 uw deel is geworden.

Hij zal u redden uit alle nood in de weg van gebed en geloof. Blijf die Heere verwachten!

Istikhara

Volgens onderzoekers speelt bij 75% van ex-moslims een droom een grote rol bij hun bekering tot het christendom. Wij Nederlanders zeggen al gauw: dromen zijn bedrog. Maar in de islam hebben dromen een grote betekenis. Volgens antropoloog Iain Edgar van Durham University is de islam 's werelds grootste droomcultuur. Er is in de islam een speciaal woord: Istikhara – de weg vragen aan Allah. En dat komt nu ook het christendom binnen. Als je even googlet, dan kun je lezen dat veel evangelisten die in ons land onder vluchtelingen werken, het voor waar aannemen dat ex-moslims door dromen en visioenen tot bekering zijn gekomen. Wat moeten we daarvan denken? Werkt God nog zo?

Jozef heeft ongeveer acht jaar in de gevangenis gezeten. In het zesde jaar worden er twee mannen binnengebracht. Het zijn de vertrouwensmannen van farao, verantwoordelijk voor zijn eten en drinken. Het gebeurde nogal eens dat men probeerde om farao te vergiftigen. De opperschenker en –bakker moesten hem beschermen. Maar ze hebben dat vertrouwen geschaad, zo blijkt uit vers 1: zij ‘zondigden tegen hun heer’. Wat dat precies is geweest, lezen we niet. Het zal ongetwijfeld verband hebben gehouden met de maaltijd van de koning. En dus worden ze opgesloten bij de andere staatsgevaarlijke personen. En dan lezen we in de verzen 3 en 4 opmerkelijke dingen. Namelijk dat de overste der trawanten aan Jozef de opdracht geeft hen te dienen. En wie was ook alweer de overste der trawanten? Potifar! Dat is toch wel verbazingwekkend.

Op een morgen komt Jozef weer in de cel waar de schenker en de bakker vastzitten. Hij verzorgt hen al een tijdje en hij heeft hen wat beter leren kennen. En nu ziet hij iets bijzonders aan hen, zo zegt vers 6. Op zijn vraag aan hen wat er aan de hand is, vertellen ze dat ze gedroomd hebben. Geen gewone droom, maar een bijzondere droom. In het oude Egypte bestond grote achting voor droomboodschappen. De schenker en de bakker geloven een boodschap van de

goden te hebben ontvangen. En ze zijn verschrikt, ook omdat er in de gevangenis geen uitlegger is, zoals aan het koninklijke hof. Maar dan zegt Jozef in vers 8 *Zijn de uitleggingen niet van God? Vertelt ze mij toch.*

In de tijd van Jozef was het geschreven Woord van God er nog niet. De Heere openbaarde Zich door verschijningen, door hoorbare stemmen, en ook door dromen en visioenen. Dat is nu anders. In de calvinistische theologie heerst alom de gedachte dat dit vandaag niet meer zo gebeurt. En je hoort er ook eigenlijk niemand over in de gereformeerde gezindte. Je leest er niet van in de Terdege en in de Gezinsgids. Ik heb van de oude predikanten ook nooit gehoord dat zij een droom of visioen van God hebben gehad.

Wat moeten we dan nu toch met al die verhalen van ex-moslims die beweren Jezus in een droom te hebben gezien, of die een visioen van de toekomst te hebben gehad? Persoonlijk ben ik heel erg voorzichtig om hier al te veel geloof aan te hechten. Niet omdat ik God de mogelijkheid wil ontzeggen dat Hij op een bepaalde manier gebruik kan maken van dromen, maar ik word argwanend als ik lees dat de islamitische wereld nog steeds een droomcultuur is.

Niet alleen worden moslims door een droom christen, maar ook andersom. Je kunt op vrouw.nl het verhaal lezen van Ilse Visser die drie jaar geleden moslima werd, toen ze tijdens een vakantie in Turkije in een droom iemand hoorde zeggen: ‘Als je nu Allah niet erkent, trekt hij zijn handen van je af’. Ze schrok wakker en op dat moment gaf de moskee het signaal tot gebed. Dat was voor haar het teken om moslima te worden.

Moslims, ex-moslims en wanna-be-moslims houden van droomboodschappen. Dat hoort bij de islam. Maar wij hebben het profetische Woord, zo zegt Petrus. Wij hebben de Geest die van God uitgaat. Dat is de bron en de grond voor de zaligheid. Wij moeten maar niet al te veel waarde hechten aan dromen. En zeker niet aan zogenaamde visioenen. Er is geen Bijbelse reden te bedenken dat de Heere die nog geeft. Laten we maar bij het geschreven Woord van God blijven. Het deugt mijns inziens niet als onze zaligheid op een droom rust. Want we worden geen kind van God door een droom, maar door het onderzoeken van de Schrift en door het geloof in Christus, van Wie de Schrift getuigt.

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Genesis 40:5
Zij droomden nu beiden een droom, elk zijn droom, in een nacht, elk naar de uitlegging zijns drooms, de schenker en de bakker, die des konings van Egypte waren, die gevangen waren in het gevangenhuis.

De Heilige Geest werkt.

Aan de hartelijke gezindheid ons geven en getekend van de eerste Pinkstergemeente mogen we niet voorbijgaan. Het heeft ons veel te zeggen. Zeker dienen we te kennen wat in Hand. 2:42 geschreven staat. Er was een volhardend in de leer van de apostelen. Een hele zaak. Een levenszaak voor hoofd en hart. Een zaak voor kennen, voor belijden. Ook in de samenleving die vol is van verzoeking en tegenstand. Standvastigheid en getrouwheid zijn evangelische plichten van een christen. Bijzonder wordt dit vereist voor een ambtsdrager. In dit verband moeten we denken aan het herderlijke, pastorale woord van Paulus aan zijn geestelijke zoon Timotheüs. De werkelijkheid van de tijdgeest deed hem schrijven. In de laatste dagen zullen zware tijden ontstaan (2 Tim. 3:1). Laatste dagen wijst op de laatste wereldperiode tussen Hemelvaart en wederkomst. In zijn Pinksterpreek wijst Petrus erop wat er naar de belofte van de Heere (Joël 2) zal gebeuren. Heeft Paulus het over zware tijden, de kanttekening zegt: Het zijn dagen vol droefheid en gevaarlijk voor de godzaligen. Die sprekende, treffende dagen, door Paulus toegelicht in 2 Tim. 3, behoren ook ons te beheersen, want we zitten er midden in. Waar nu Paulus Timotheüs toe aandringt, behoort ons eigen te zijn. Althans als we Bijbels, gereformeerd, confessioneel willen zijn. Timotheüs: Boze mensen en bedriegers zullen tot erger voortgaan, verleidende en wordende verleid. Met hun geloof, met hun macht, met hun denken, zullen ze anderen imponeren. Hun leermeester, de satan, de overste van de wereld, heeft kennis van de Bijbel, de belijdenis, de kerkgeschiedenis en het menselijk hart. Hoe hij begon (Genesis 3) behoort niet tot het verleden. De Bijbelse, theologische, ethische gedach-

Het Apostolicum (10)

ten of meningen mag men behouden. Maar het is niet het einde van alle tegenspraak. De ingeving van de satan is: De Heilige Geest geeft na Pinksteren nog meer inzicht in het Woord en zo ook in de omgang met het Woord. Niet elke levensverruiming of overtuiging is tegen het Woord. We moeten niet komen in farizees wateren. Wat kan ons dogma, onze theologie, onze ethiek uitmaken. Het behoeft geen schokeffect te geven dat er verschuiving is van het algemene gezag van de Schrift naar de individuele ervaring. Ervaring bepaalt het Schriftgezag. Nu zegt men: men kan bedenkingen hebben, maar de vraag is hoe ik het zie. Niemand is er die ervaring afschrijft. Het heeft betekenis en zelfs waarde. Nu wordt dat niet ontkend. Maar ervaring stelt het Schriftgezag niet vast. Het is juist andersom. Het Schriftgezag stelt vast dat de ervaring naar de Schrift is. We moeten niet vergeten dat we ervaring in de Heilige Schrift tegenkomen. Denk onder meer aan ons Psalmboek wat zulk een waarde en betekenis heeft voor het geestelijke leven. Voor beleving, ervaring en gevoel. De geloofsband aan de Schriften en de verkondiging van die Schriften wordt versterkt en sterker door geestelijke ervaring. Gen. 15. De woorden van de Heere, het onderwijs door de Heere en de reactie van Abraham zijn daar een sprekend voorbeeld van. Samenvattend kunnen we ook denken aan geloof en belofsbeleving. In zondag 7, vraag en antwoord 21, staat: een waar geloof is een stellig weten of kennis en een vast vertrouwen. Kennen en vertrouwen. Twee zijden van geloof. Terecht is gezegd dat zij een hecht vlechtwerk vormen. Kennen en vertrouwen zijn op elkaar betrokken. Het geloof kent en dat geloof vertrouwt. In zijn eerste catechismus (1537) wijst Calvijn op het ware geloof. Men moet niet denken dat het christelijke geloof alleen een kennis van God of een verstaan van de Schrift is dat in de hersenen dwarrelt zonder het hart te raken, zoals het gewoonlijk gaat met de opvatting die we over dingen hebben op grond van een of andere geloofwaardige reden. Maar het geloof is een

vast en zeker vertrouwen van het hart, waardoor we zeker zijn van de barmhartigheid van God die ons door het Evangelie beloofd is. De beloften van barmhartigheid die God ons aanbiedt, zijn niet slechts buiten ons, maar in ons. Wij aanvaarden ze in ons binnenste en wij maken ze tot de onze. Met nadruk zegt Calvijn: Het is een vast en zeker bewijs van Gods welwillendheid jegens ons, die gegrond is op de waarheid van Zijn genadige belofte in Christus en door de Heilige Geest zowel aan ons verstand wordt geopenbaard als aan ons hart verzegeld. De hoofdsteller van de Heidelbergse Catechismus, Ursinus, heeft in zondag 7 verwerkt wat hij vond bij Calvijn en Melancton. Er is geen waar geloof zonder kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd wat God in Zijn Woord heeft geopenbaard. Als voorbeeld wijst Ursinus op de smaak van honing. Men kan de smaak omschrijven. De honing zelf proeven is wat anders. Zo wordt in de Catechismus de proefondervindelijke kennis bedoeld. Het zeker weten of kennen doet denken aan wat staat in Joh. 17:3. Jezus belijdt dat ze U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus Die Gij gezonden hebt.

M.C. Tanis

Dat een iegelijk zijn van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en ere.

1 Thessalonicenzen 4 : 4

Het gaat om het rein en zuiver bewaren van het hart. Lichaam en geest dienen heilig te zijn. Het gaat om de ziel die Christus bemint. Het huwelijk is niet onkuis, want Noach wandelde met God en hij gewon zonen en dochteren. Christus moet boven alles bemind worden. God zal gruwelijke zedeloosheid en onreinheid straffen. God ziet alles, ook als het gaat om het zevende gebod. De reinen van hart, die God zien, volgen het Lam, Openb. 14. Wie in onreinheid leeft, volgt het Lam niet. Wie de Heilige Geest in zijn hart heeft, heeft geen lust tot onreinheid. Het is immers de Heilige Geest Die het kwade uitbrandt. De Heilige Geest maakt vurig van geest om de Heere te dienen. De oude mens wordt gedood. Clemens zei: 'Die zijn hartstochten overwint, is de grootste heerser.' Wie heerst over zijn geest, is sterker dan die een stad inneemt. De Heere woont in Zijn kinderen die door genade tempels van de Heilige Geest zijn. Het is een eer, het is eervol, kuis te zijn. Waakt voor alles wat kan leiden tot onkuisheid. Waakt ook tegen de onkuisheid van uw ziel. "Komen u kwade gedachten te binnen, denkt daar aan Jezus' lijden, hoe Hij geslagen en verwond is; wordt gij verzocht tot zonden en onreinheid, denkt aan de dood, hel en oordeel; zijt gij in verzoeking, en in de zeef van de satan, denkt aan uw uiterste einde, en gij zult nimmer zondigen; dat is bij ondervinding goed bevonden." Gedachten zijn niet tolvrij. Zondige gedachten leiden tot zondige daden. De Bruid van Christus mag geen hoer van de wereld zijn. Doe wat goed is, want ledigheid is des duivels oorkussen. David wandelde ledig op het dak en kwam tot overspel en doodslag. Dien God, bid en ween over uw zonden in het verleden bedreven. David maakte zijn bed nat met zijn tranen. Ieder is van nature onrein en heeft reiniging nodig door het bloed van Christus. De meest bevlakte zondaar kan gereinigd worden door het bloed van Christus. Denk bijvoorbeeld aan koning Manasse. Hieruit blijkt de soevereine liefde van God en de rijkdom van Zijn genade. De Heere vergeeft menigvuldiglijk. Velen denken helemaal niet aan hun zonden. Maar de Heere zal op alle zonden terugkomen en zal ernaar straffen. Wie geen onreine zonden doet, is daarmee nog niet bekeerd. Kind van God, belijdt, net als David, uw overtredingen en vernieuw uw bekering. Bij de Heere is barmhartigheid en vergeving. Wie zijn zonden gedenkt en belijdt, krijgt vergeving. Indien Gods kinderen aan hun zonden gedenken, maakt dat wel benauwd, maar niet wanhopig. Wie eigen zonden ziet, wordt zachtmoedig ten aanzien van andere zondaren. In het verleden was hij immers precies hetzelfde. Als Gods kind aan de zonde gedenkt, wordt de bekering vernieuwd. Het denken aan

de zonde maakt nederig. Paulus had lage gedachten van zichzelf. Hij zag zichzelf als de minste van de apostelen. Het denken aan de zonden drijft uit tot de troon der genade. Iemand werpt tegen: als ik aan mijn zonden denk, loop ik bij God vandaan. Dit komt door ongeloof. "Komt maar tot Jezus als een belaste en beladene, Hij zal u verkwikken, en rust geven voor uw ziel. Matth. 11:28." Het gedenken van de zonden brengt tot roemen in de genade van God. Juist tegenover de ellende komt de genade duidelijk uit. Wie de zonde ziet en belijdt, kent en erkent Gods genade en is heel dankbaar. Mefiboseth zag zichzelf als een dode hond en verwonderde zich over de weldadigheid van David. Dan leeft in het hart: 'Wat zal ik de HEERE vergelden voor al Zijn weldaden, aan mij bewezen?' Het denken aan de zonden versterkt het smeekgebed. Vergelijk uw leven in het verleden met de eis van Gods wet. Zie wat de Heere gebiedt en leg de zonden ernaast. Als de Heere komt met Zijn kastijding, smee met uw zonden bekend gemaakt te worden. Let er goed op wat de mensen van u zeggen, bijzonder wat uw vijanden van u zeggen. Al wijzen uw vijanden uit haat en nijd uw zonden aan, laat het u brengen tot kennis van uw zonden. "Geeft uw toorn niet toe; maakt medicijn uit dat venijn, en denkt: ja, dat is de waarheid, die en die zonden worden mij daar voorgeworpen, en dat is ook waar; zo zult gij komen tot kennis en vergeving van uw zonde." Wijst elkaars gebreken aan. Wie dat niet doet, haat zijn naaste. Verdraagt de zonden in uw naaste niet. "Wil men de zonden kennen, zo let daar op wat de mensen, zo gelovigen als ongelovigen, van u komen te zeggen." Zie op de zonden, op de omstandigheden waaronder gezondigd werd, let erop hoe veel en hoe groot uw zonden zijn, opdat u met Petrus bitterlijk mag wenen. Velen denken wel aan hun zonden, maar lachen daarom. Er zou juist een walging moeten zijn vanwege uw zonden. Wie de grootheid van de zonden ziet, heeft alle reden Gods genade te roemen. Er zijn meer zonden dan haren op het hoofd. "Die nu de zonde ziet en voelt, weest tevreden; zou een moeder haar kind vergeten? Hij veel minder. Kent uw zonden, als de verloren zoon, Luk. 15:18. Gods hart zal ontroeren, Zijn armen zullen u omhelzen, Hij zal u de klederen der gerechtigheid aandoen, en het beste deel geven; zodat gij hier Zijn genade zult gevoelen, en hiernamaals Zijn eeuwige vreugde."

A. van Heteren

ANGST EN GELOOF

Maakt het christelijk geloof angstig en depressief? Er zijn psychologen geweest, die dit zo stelden. Jaren geleden vond in Zeeland een onderzoek plaats, waarin andere psychiaters deze stelling op grond van ervaringen in de praktijk logenstraften.

Het kan een probleem zijn in iemands leven. Bepaalde onderdelen uit Gods Woord, zoals de hel en de eeuwige straf kunnen op mensen met een gevoelige psyche een verzwarende uitwerking hebben. Het zou te kort door de bocht zijn om alleen maar te beweren dat een mens die waarheid niet horen wil. Op zich is dat ook waar, maar het andere valt ook niet te ontkennen: wie een depressieve aanleg heeft, kan door de rechte prediking meer benauwdheid oplopen dan de gewone kerkganger.

Dat is niet verwonderlijk. Het is meer verwonderlijk, dat velen de donkere tonen uit de prediking zo makkelijk kunnen verdragen en daaronder rustig kunnen voortleven. Wie nadenkt over de eeuwige straf, zou het toch benauwd moeten krijgen, ook op grond van natuurlijke overwegingen. Maar de praktijk bewijst het tegendeel. Het geloof is een wonder, maar het ongelooft is ook een "wonder". Hoe kan een zondaar onbekeerd blijven?

Het moet de rechte dienaar aan het hart gaan dat er zielen zijn, die juist door zijn prediking verstrikt raken in angst en somberheid. Dat moet dus ook voor hem een probleem worden. Want hij bedoelt dat niet. Hij is er op uit om de mensen te bewegen tot het geloof. Je wilt dat zondaren het heil in Christus zullen vinden, terwijl het tegenovergestelde lijkt te gebeuren: zij komen er verder van af.

Ik heb mensen gekend, die vanuit een traumatische gesteldheid dieper in de put kwamen, zonder dat dit leidde tot geestelijke verruiming. Dit overkomt ook jonge mensen. In de jeugd kunnen juist emotionele factoren zo'n sterke rol spelen. Kijk maar eens op Refoweb, dat kom je daar allerlei vragen op dit terrein tegen van jongeren. Hierbij komen ook andere symptomen die hiermee misschien te maken hebben. Ik denk aan mensen die moeite hebben om in een volle kerk te zitten. Ze voelen zich dan snel opgesloten. Ook een moeilijke situatie voor hen die ermee geplaagd worden. Het kan leiden tot een mijden van de kerkdienst. Ik begrijp dat het niet zonder gevaar is als ik dit zeg. Men zou aanleiding kunnen vinden in mijn woorden om te snel thuis te blijven. Dat moet dus in deze gevallen nooit het advies zijn. Er is altijd een mogelijkheid, zoals een zitplaats dicht bij een deur of de dienst meebeleven in een aangrenzende ruimte. Ook in dit soort zaken kunnen we te makkelijk oordelen over anderen.

Gelukkig geeft ook een psychiater zelden de raad om dreigende situaties te mijden. Iemand die bij het Bijbellesen allerlei anti-gevoelens voelt opkomen (tegen zijn wil), zou kunnen denken dat hij de Bijbel maar dicht moet laten. Dat is mijdingsgedrag, dat juist de problemen alleen maar versterkt.

Hoe gaan we nu om met mensen in een dergelijke situatie? Voor de personen in kwestie is het zaak om een pastor of een vriend of geliefde op de hoogte brengen van deze innerlijke

problematiek.

Voor het pastoraat liggen hier ook moeiten. Het is ondenkbaar dat deze klachten zouden moeten leiden tot een aangepaste preek. Er zullen gevallen zijn waarin dit gebeurt. Ik las pas in de Waarheidsvriend van voorgangers die zich echt laten leiden door de behoeften van de hoorders. Natuurlijk verwerpen wij allen deze gedachte, maar iedere dienaar zal ook weten dat we ons onbewust soms maar al te makkelijk aansluiten bij de wensen van gemeenten en kerkgangers. Ik ga er echter van uit dat we die valkuil willen vermijden. Het Woord moet eerlijk gebracht worden.

Dus, als de tekst spreekt over de hel, dan moeten wij daar ook over spreken. Dat geldt ook van allerlei andere beangstigende thema's. Natuurlijk is het van het grootste belang dat dit in liefde en bewogenheid gebeurt. Daarop moeten we als voorgangers onszelf onderzoeken. We hebben nodig de bewogenheid van Christus. Zie hoe Hij weende over Jeruzalem.

Maar daarbij is het toch zo, dat tegenover de oordelen ook uitputtend mag worden gesproken over de deugden van Gods barmhartigheid. Leg dan een verband tussen de bewogen uitspraken van Gods Woord en de hierboven geschetste nood. Dat de Heere Jezus zo bewogen was met melaatsen en zieken en bezetenen, mag hoop en moed geven voor mensen die leven aan de zelfkant van de gemeente. Kortom, er staan vele voorbeelden van Zijn reddende genade in Gods Woord. Op elke bladzijde wordt de Middelaarsbediening van Christus getekend. Denken we verder ook aan Zijn profetisch onderwijs met mensen als de Samaritaanse vrouw of ook de Kananese vrouw. Oordeel en voordeel, zegen en vloek, dood en leven moeten in een evenwichtig verband staan. Dat heeft ook altijd de prediking in onze kerken gekenmerkt. Ik bedoel niet te zeggen dat in elke preek de drie stukken in gelijke delen aan de orde komt. Wel dat de prediking in zijn geheel deze driedeling zichtbaar moet maken.

Ik heb mensen gekend die bang waren om er een te veel binnen te laten; dat zou ook erg zijn, we zouden de mensen bedriegen. Maar daar staat tegenover: het zou even verschrikkelijk zijn als we er een buiten zouden sluiten die de Heere binnenlaat.

Verder moeten al deze zaken nader uitgelegd worden in het persoonlijk gesprek met betrokkenen. Want het zal blijven voorkomen, dat mensen een verkeerde bevattingswijze maken van de preek. Het is herkenbaar wat iemand eens zei: U preekt wel ruim, maar u komt daarna soms weer met de rem. Dat is niet te vermijden. De discipelen zeiden na woorden van de Heere Zelf: Wie kan dan zalig worden? Maar daarop geldt dan altijd weer het antwoord: Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Juist waar het bij ons afloopt, begint het bij de Heere! "Als ik wandel in het midden der benauwdheid, maakt Gij mij levend!"

P. Roos

De geestelijke wapenrusting (7)

Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs... (Efeze 6: 16a)

In Efeze 6 schildert Paulus ons voor ogen, hoe een christen zich gereedmaakt voor de geestelijke strijd. Allereerst heeft hij een riem omgedaan: *'de gordel der waarheid'*. Daarna heeft hij een beschermend borstpantser aangetrokken: *'het borstwapen der gerechtigheid'*. In de derde plaats heeft hij schoenen onder zijn voeten gebonden: de schoenen van *'de bereidheid van het Evangelie des vredes'*.

Maar na deze onderdelen van de geestelijke wapenrusting – die allemaal moeten worden 'aangedaan' – moet de strijder ook nog bepaalde wapens ter hand nemen. Die wapens zijn bepaald niet minder belangrijk. Integendeel: in Efeze 6: 16 schrijft Paulus dat een christen *'bovenal'* het schild des geloofs moet aannemen.

Schild

Als de apostel dat schrijft, heeft hij een schild voor ogen zoals een Romeinse soldaat dat droeg. Zo'n schild was niet klein en rond, zoals op sommige afbeeldingen te zien is. Nee, het was groot: zo'n 1,20m lang en 70 cm breed. Achter zo'n groot, rechthoekig schild kon een Romeins soldaat wegschuilen voor de vijand.

Soms vuurde de vijand brandende pijlen af – we hopen daar de volgende keer nog meer van te horen. Om die reden was het schild van een Romeins soldaat overtrokken met leer, dat kon worden natgemaakt. Wanneer de vurige pijlen werden opgevangen door het schild, ketsten ze af en vielen – stomp geworden en uitgeblust – op de grond.

Welnu, zo'n schild heeft een christenstrijder in de geestelijke strijd hard nodig. Als de duivel zijn vurige pijlen afschiet, moet hij het schild hanteren. *'Het schild des geloofs'*.

Geschonken geloof

Over het geloof zou veel te zeggen zijn.

Dat kan in dit verband natuurlijk niet allemaal aan de orde komen. Maar laten we in elk geval kort bij drie dingen stilstaan. Allereerst bij de manier waarop een mens aan dit geloof komt. U leest dat op een andere plaats in dezelfde Efezebrief: *'Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave'* (Efeze 2: 8). Het geloof wordt hier een gave van God genoemd.

Laten we daarop letten. Juist in onze tijd klinkt eenzijdig de eis om te geloven: 'Je moet geloven. God eist het. Ongeloof is zonde.' Nu is dat op zich waar. Maar daarnaast is het ook waar, dat we – aangrijpend genoeg – geestelijk dood gevallen zijn. Zodat we niet in eigen kracht kunnen geloven. Ja, zelfs zo vijandig zijn, dat we het niet willen. Daarom is het nodig dat de Heere ons hart overwint en inwint. En dat Hij het geloof – in de wedergeboorte – inplant!

Wanneer we dit laatste verzwijgen, komen we spoedig in remonstrants vaarwater. Dan houden we onze jonge – en oudere – mensen de eis van het geloof voor. Maar we wekken ook de suggestie dat een mens de dingen wel zelf kan aannemen. Met het gevolg dat een mens in eigen kracht en door eigen goede wil geloven gaat. En achteraf plakt hij er het etiket van 'genade' op. Maar het wonder wordt gemist. Met dát 'geloof' zullen we de eeuwigheid niet kunnen aandoen!

Daartegenover zullen juist die mensen die zien dat ze wel geloven moeten (want God handhaaft Zijn eis), maar die niet geloven kunnen, waarde zien in het feit dat het geloof een gave Gods is. Ze voelen de eis om te geloven. Die eis weegt op hun hart. Maar ze missen de kracht om te geloven. En waar de Heere werkt, zal dat verdriet geven en in de nood brengen. Maar nu horen ze van een God Die het geloof uit genade wil schenken. Zal dat hen niet uitdrij-

ven tot het gebed of de Heere dat geloof ook aan hen wil schenken? Alleen dán kunnen ze het schild van het geloof ook ter hand nemen!

Geloof dat zich richt op Christus

Er is nog iets dat over het echte geloof gezegd moet worden. Dat lezen we in Efeze 1: 15. Paulus schrijft daar: *'Daarom ook ik, gehoord hebbende het geloof in den Heere Jezus, dat onder u is...'*

Heel duidelijk blijkt hier, op Wie het geloof zich richt. Zeker, we zouden kunnen zeggen dat het geloof zich richt op het Woord van God. Of op de drie-enige God. Maar het ware geloof richt zich in het bijzonder op Christus. En vervolgens ook op alle beloften die in Christus ja en amen zijn. Wanneer het geloof in beoefening is, ziet het op Christus. Wanneer het geloof geloven mag, vlucht het tot Christus. Wanneer het geloof actief is, steunt het op Christus. En dan kan het vervolgens ook werkzaam zijn met allerlei beloften die de Heere gegeven heeft. Dan pleit het geloof daarop.

Het is dit geloof dat als een schild opgeheven wordt in de geestelijke strijd. Vurige pijlen van de vorst der duisternis worden ermee uitgeblust. De volgende keer hopen we te horen, hoe dat gebeurt. Voor deze keer de vraag: Kennen we dit geloof?

A.J.T. Ruis

Varia.

Zoals de vorige keer al gezegd moet ik deze keer op wat algemene dingen ingaan. Dan hoop ik de volgende keer weer met de beantwoording van binnen gekomen vragen verder te gaan. Er komen gelukkig nog steeds vragen binnen en daar ben ik blij mee.

Maar toch moet ik over die vragen eerst wat zeggen. Soms wordt er een vraag gesteld naar aanleiding van een specifieke gebeurtenis in een bepaalde gemeente of ook wel een uitlating van een predikant in een preek, waar ik dan mijn oordeel over geven moet. Op die vragen wil ik best ingaan, maar ik heb dat altijd enigszins versluierd gedaan en dat zal ik ook blijven doen. Zeker als het over bepaalde personen gaat. De vraagsteller zal dan op een gegeven moment zelf moeten kunnen opmaken dat ik zijn vraag behandel, soms bij de beantwoording van een heel andere vraag. Ik hoop dat daar begrip voor is.

Ook worden er soms heel persoonlijke vragen gesteld, zoals: kan ik nog zalig worden? Dat zijn natuurlijk wezenlijke vragen en als dominee hoop je dat er meerderen zijn die met deze vragen rondlopen. Maar een dergelijke vraag heeft soms ook een erg persoonlijke achtergrond vanwege allerlei begane zonden in het verleden. Het is goed om met deze vraag naar je eigen predikant of wijkouderling te gaan. Overigens wordt deze vraag in de bijbel duidelijk beantwoord. Maar ook in de artikelen die in ons blad te lezen zijn. Maar omdat die heel persoonlijke vragen ook te maken hebben met allerlei gebeurtenissen die onderzonden zijn en zonden die begaan zijn, is het beter, zoals gezegd in een persoonlijk gesprek je dominee of ouderling te bezoeken.

Hartelijk bedankt voor de reacties op mijn artikel over de heilige doop. In dat artikel had ik het over de fout die ik eens maakte bij het dopen van een tweeling: een jongen en een meisje. Ik verwisselde de namen. Van een predikant in een andere gemeente waar die ouders later lid werden moest de tweeling worden over gedoopt. Herinnert u het zich nog? Niemand van degenen die reageerden was het met die predikant eens. Ik ook niet. Toch was ik het ook eens met die bevriende collega die ik in die tijd raadpleegde. Hij vond ook dat een herdoop van de bewuste kinderen niet nodig was, maar om bepaalde pastorale redenen toch te verdedigen was. Zo zou de duivel hen later nooit kunnen wijs maken dat ze eigenlijk niet gedoopt waren. Dat vond ik destijds een goed argument, want de duivel zal geen gelegenheid voorbij laten gaan om het een mens moeilijk en onmogelijk te maken. Het is een grote bedrieger. De een sust hij en de ander verontrust hij. De een wordt door hem in de kussens gelegd: je bent toch gedoopt, het zit wel goed met je. De ander wordt door hem op de pijnbank gelegd: je bent niet gedoopt, je kunt bij God niet aankomen! Zo is het toch? Maar iedereen die reageerde hartelijk bedankt voor het meedenken!

Naar aanleiding van het artikel: "Waar waren zij?" ook nog een opmerking. Het ging in dat artikel om de vraag waar de zielen waren van degenen die stierven, zoals de zoon van de Sunamitische en Lazarus en anderen. Het antwoord was: in de hemel. Bij hun opwekking kwamen de zielen weer terug in het lichaam. Al die mensen zijn later weer gestorven en hun lichamen naar het graf gebracht. Met de reactie die ik daarop kreeg, namelijk dat die mensen op een gegeven moment later met lichaam en ziel naar de hemel zijn gegaan, en dus niet nog een keer gestorven zijn, kan ik het moeilijk eens zijn. Met zowel lichaam als ziel van de aarde opgenomen worden in de hemel kan natuurlijk wel. God kan alles wat Hij wil en dat is dan ook gebeurd bij Henoch en Elia en zal gebeuren met Gods kinderen die nog op aarde wonen als de Heere Jezus terug komt. Maar van de anderen wordt dat niet gezegd. Onze lezer baseert zich op Hebr. 9 vers 27, waar we lezen dat het de mens gezet is eenmaal te sterven. Dus niet twee maal. Maar dat slaat op het feit dat de dood tot alle mensen is doorgegaan, zie Rom. 5 vers 12. Niemand ontkomt aan de dood. Lazarus stond op met een sterfelijk lichaam en niet met een verheerlijkt lichaam, zoals met de Heere Jezus het geval was op de heerlijke paasmorgen. Hij is de Eersteling van al degenen die ontslapen zijn. Dat Lazarus nog een sterfelijk, dus afhankelijk mens was blijkt al gelijk als hij na zijn opstanding geholpen moet worden om zijn grafklederen af te leggen. Maar zijn lichaam kan toch op een later tijdstip net als dat van bijvoorbeeld Henoch in een punt des tijds verheerlijkt zijn en zo naar de hemel zijn gevaren? Nog eens, natuurlijk is dat bij God mogelijk. Maar de bijbel zwijgt er over. En het 'eenmaal' in Hebr. 9 wordt vooral betrokken op het 'eenmaal' van Christus' offerande. En laten we voor de rest maar goed bedenken dat de dood eens komt en dat we dan verzoend moeten zijn met onze Maker. Door het eenmalige Offer van Christus. Tenslotte: het gebeurt ook wel dat ik een vraag krijg over een onderwerp waar ik al eens over geschreven heb. Dat geeft niet hoor. Maar met die vragen zal ik even wachten of het een beetje in een ander vat gieten. Ik kan natuurlijk ook verwijzen naar het vorige artikel, die overigens gemakkelijk terug te vinden zijn tegenwoordig. Maar dat vind ik een beetje flauw. De vragen die gesteld worden zullen evengoed beantwoord worden. De vraag die de volgende keer aan de beurt komt gaat over kiezen: het kiezen voor Jezus. Daarna gaat het over: Avondmaal vieren in een verpleeghuis. Voor al uw vragen en reacties: hartelijk dank! Met een hartelijke groet van

K. Hoefnagel

Bestemming bereikt (2, slot)

Een reisgids zou je het kunnen noemen, het recent uitgekomen boek van ds. P. den Butter. Het kenmerk van zo'n gids is dat hij je de weg wijst vanaf je vertrekpunt naar de bestemming. De mogelijke trajecten, de te verkiezen wegen en de te vermijden hindernissen worden aangewezen. Zo is het ook in deze publicatie. Het gaat in dit boek om de allerbelangrijkste reis. Die van ons leven. De weg naar onze eeuwige bestemming. Slechts twee eindstations zijn mogelijk. De ondertitel geeft het aan: *Hemel of hel en de reis daarheen*.

Toch zeg ik het niet helemaal goed. Niet zozeer dit boek als wel het Boek waaruit deze publicatie zo rijkelijk put, is de echte en betrouwbare Reisgids, het Woord van God. Kort wil ik het nieuwste boek van ds. Den Butter typeren en het vandaaruit nog eens extra aanbevelen.

Het eerste dat opvalt, is het Bijbels gehalte. In zijn eerste hoofdstuk wijst de schrijver op de noodzaak om eerbiedig te luisteren naar Gods Woord. Zijn intentie is de lezers te dienen met een eerlijke weergave van wat de Bijbel zegt over de twee bestemmingen die eeuwig zijn. Het is ook wel zaak om bij zo'n gewichtig onderwerp uit een betrouwbare Bron te putten. Wie in deze dingen eigen licht laat schijnen, brengt al snel op een dwaalspoor. Met mogelijk fatale gevolgen.

Ds. Den Butter maakt zijn voornemen ook waar. Zeer overvloedig en op zorgvuldige manier put hij uit wat de Heilige Schrift getuigt. Letterlijk op elke bladzijde. Als er al uit andere geschriften geciteerd wordt, dan is het op een kleine uitzondering na alleen uit de belijdenis van de kerk. Maar ook dat alleen nadat is aangetoond dat de Confessie getrouw is in het naspreken van het Woord van God. Verhelderend zijn de vele (in een ander lettertype weergegeven) excursen over specifieke Bijbelgedeelten.

In het familieblad Terdege schreef de recensent dat dit boek iets heeft van *een kleine, pastoraal getoonzette dogmatiek*. Daar zit iets in. Een betrouwbare dogmatiek zet de gegevens van de Heilige Schrift ordelijk in het goede verband. Dat is ook een kenmerk van dit boek. Het doet recht aan wat de Heere heeft geopenbaard, ook wanneer dat elkaar wel eens lijkt tegen te spreken. Hoe ligt het bijvoorbeeld toch in de verhouding van Goddelijke verkiezing en menselijke verantwoordelijkheid? Is het niet de Heere die soeverein (ver)kiest? Hoe kunnen we dan spreken van het maken van keuzen door ons, mensen? En: als de Heere van eeuwigheid heeft besloten wie er zullen zalig worden, mag dan het Evangelie wel aan ieder worden aangeboden? Voor wie met vragen als deze loopt, geeft dit boek in het middendeel heldere en pastorale antwoorden. Onderbouwd vanuit Schrift en belijdenis. Ik wil nadruk leggen op de pastorale intentie van dit boek. De lezer wordt als het ware bij de hand genomen en gevoerd naar de grazige weiden van het Woord. Om gevoed en geleid, maar niet minder om gewaarschuwd en vermaand te worden.

Ook dat laatste is aan de orde als het gaat om het grote thema *Bestemming bereikt*. Daarom noem ik dit geschrift ook een bewogen en eerlijk boek. Het wil de laatste ernst aan het hart leggen. Zonder omwegen komen de zaken van dood en eeuwigheid aan de orde. Zoals ook de Heilige Schrift daarover spreekt. Opgetekend uit de mond van profeten en apostelen, maar niet het minst gesproken door de mond der Waarheid Zelf, de Heere Jezus. Meer dan wie ook heeft de Zaligmaker getuigenis gegeven aangaande de laatste dingen. Opmerkelijk is het dat vooral de grote Profeet en Leraar beeldende aanduidingen gaf van wat de hel is. Het is onmiskenbaar: zij die geen deel aan Christus hebben, zullen de eeuwigheid doorbrengen in de buitenste duisternis.

Oordeel en gericht, zaligheid en rampzaligheid, hemel en hel – moeten deze eeuwige werkelijkheden een plaats in de prediking krijgen? Gaan ze ons voorstellingsvermogen daarvoor niet ver te boven? Dit boek toont met het gezag van het Woord van God aan dat de Heere wel degelijk van Zijn dienaren eist dat daarover in de verkondiging gesproken wordt. Het is eis van Gods Woord: te spreken over de eeuwige zaligheid en de heerlijkheid van Gods kinderen, maar niet minder te wijzen op het eeuwig verderf van hen die de Heere niet zoeken en vrezen. Zo niet, dan wordt tekort gedaan aan de boodschap van de heilige Schrift.

Het laatste hoofdstuk bevat een verantwoording van de schrijver aangaande zijn bedoeling met dit boek. Die is tweeledig. Allereerst: eerlijk omgaan met Gods Woord. De uitleg van de Bijbel moet zodanig zijn dat daarin de stem van de Heere klinkt. Daarbij moeten eigen gedachten en meningen worden ingetoomd. Vervolgens: eerlijk en bewogen omgaan met de zielen van de mensen. Zowel de liefde van Christus is het die dringen moet, maar evenzeer de schrik des Heeren.

Het werk van de Heere zal z'n bestemming bereiken. Dat is zeker en vast. Maar hoe zal dat zijn met onze persoonlijke bestemming? Moge de lezing en overdenking van dit boek er als middel toe bijdragen dat deze de eeuwige zaligheid zal zijn.

N.a.v.: Ds. P. den Butter, *Bestemming bereikt. Hemel of hel en de reis daarheen*. Uitgeverij Den Hertog, Houten. Paperback. 333 pag. ISBN 978 90 331 2749 6. Prijs € 23,90.

J.M.J. Kieviet.

Het beroep van de Christelijke Gereformeerde gemeente te Dordrecht werd aangenomen. Wisse preekte er in de kerk aan de Kuipershaven. De mensen spraken van het klompenkerkje.

Na twee jaar reeds, in de zomer van 1875 vertrok Wisse naar Sliedrecht. Het kerkgebouw stond aan de rivierdijk - wijk B. De tekst van de intrepreek was Lukas 22 : 27b - "Maar Ik ben in het midden van u, als Eén Die dient."

Sliedrecht

Bijbelverklaring achtte Wisse van groot belang. Hij bracht steeds een Schriftuurlijk-bevindelijke prediking. De gemeente groeide aanmerkelijk. Om de zaak in goede banen te leiden, was er iedere twee maanden gelegenheid tot het doen van openbare belijdenis des geloofs. De broeders letten op trouwkerkelijk meeleven. Ze vermaanden waar dat nodig was. Als iemand te vaak de eredienst verzuimde, moest hij voor de kerkenraad verschijnen.

Wisse ging samen met een ouderling trouw op huisbezoek. Veel mannen waren door de week niet thuis. Buitenaf-werkers waren soms maanden of langer weg! Griendwerkers vertrokken 's maandags heel vroeg en keerden pas zaterdag weer terug. Het was niet gemakkelijk om alle leden regelmatig te bezoeken.

Berucht was de Sliedrechtse kermis. Sterke drank vloeiende rijkelijk; ongeregelheden deden zich voor. De broeders waarschuwden. Ds Wisse was graag in Sliedrecht gebleven. Maar de Heere riep hem duidelijk naar Den Haag. De kerk stond aan de Wagenstraat - een karakteristiek gebouw. Er is nog een tekening van.

De gemeente telde ongeveer 700 leden en in 1892 ruim 900. Wisse bleek een heel vriendelijke, hartelijke man en..... een boeiende prediker. Het was echte evangelie-verkondiging. Hij preekte Christus warm en hartelijk. Hij tekende zondaren in hun verloren staat en mocht groot spreken van de Zaligmaker. Hij was begaan met de mensen, had duidelijk een pastorale inslag en was in zijn gemeente erg geliefd.

Hij preekte wet en evangelie: tegenover de schuldbrief - de kwitantie, tegenover de schuld - het offer, tegenover de dood - het eeuwige leven,

tegenover de hel - de zalige hemel, tegenover het verloren kind - de reddende Vader.

De Heere heeft zijn prediking gebruikt voor velen. Zij hebben de inhoud ervan leren verstaan, door genade

Niet zonder God

In 1886 brak de Doleantie uit. Wisse was absoluut niet dolerend. Met bepaalde opvattingen van dr Abr. Kuyper was hij het niet eens. Zeker niet met de leer van de veronderstelde wedergeboorte. In 1891, 1892 wilden de Dolerende Kerken met de Christelijke Gereformeerde Kerken verenigen, zonder de gemeenten te horen! De kerken van Zierikzee, Noordeloos en Teuge wilden in ieder geval Christelijk-Gereformeerd blijven. Na de nodige strijd besloot ook ds Wisse te blijven wat hij was: Christelijk-Gereformeerd. Het was niet eenvoudig. Hij zei: "Daar stond ik alleen. Zonder kerkgebouw, zonder kerkenraad, zonder gemeente, zonder inkomen, maar gelukkig, niet zonder God."

Een deel van zijn gemeente volgde hem. Er werd hard gewerkt aan het verkrijgen van een eigen kerkgebouw, dat reeds in december 1892 in gebruik kon worden genomen: de Eben-Haëzerkerk aan de Snoekstraat.

Geen nieuw kerkgenootschap was gesticht. De broeders en zusters waren en bleven de wettige voortzetting van de Christelijke Gereformeerde Kerk. Ze wilden ook niet anders. Wisse sprak de wens uit, dat het kerkgebouw de plaats zou worden van de wedergeboorte en bekering van velen, een plaats van rust en verkwikking. Met een bewogen hart droeg hij de gemeente in een ernstig en vurig gebed op aan de hoede van de Almachtige. Het gebouw was eenvoudig en aantrekkelijk. Er was een gaanderij. Het ledental groeide gestadig, mede doordat veel Gereformeerden besloten weer Christelijk-gereformeerd te worden. Consciëntieus gingen de broeders om met het inschrijven van nieuwe leden. Wisse stelde aan ieder persoonlijk enkele vragen of bracht een bezoek. Als er geen wettige bezwaren werden ingebracht, werden de nieuwe leden aanvaard. Jongens en meisjes die door de week niet op catechisatie konden komen, kwamen zondagmiddag van half één tot half twee. Als Wisse verhinderd

was, gaf een ouderling catechisatie. Voor onverschilligheid, drankmisbruik en zondagsarbeid waarschuwden de broeders.

Docent

Samen met ds F.P.L.C. van Lingen heeft Wisse de eerste generatie studenten opgeleid. Het lesgeven in de dogmatische en praktische vakken werd aan hem toevertrouwd. Jaren heeft hij deze veelomvattende, verantwoordelijke taak vervuld. Hij gaf niet alleen college op zijn studeerkamer, maar gaf zijn studenten ook een heel praktische opleiding. In zijn contacten met de studenten toonde hij zich een pastorale, bijna vaderlijke docent. Ze gingen met hem mee op huis- en ziekenbezoek en naar kerkenraadsvergaderingen. En op zondag fungeerde de student als voorlezer. In De Wekker kon Wisse schrijven: "De herleving van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland gaat gestadig voort. Gelukkig niet bij wijze van een wonderboom, die aanstonds groot is, maar ras verdwijnt. Te Maassluis bouwde men een nieuwe kerk, die eerlang in gebruik komt. Te Zaandam zal men spoedig met bouwen gaan aanvangen. Te Vlaardingens is nog geen gemeente, maar houdt men toch reeds geregeld samenkomsten. Te Haarlem kwam aanstonds na het vertrek van ds. Schotel een gemeente. Culemborg kwam met kerkenraad, kerk en pastorie over; te Aarlanderveen, waar men verlangend uitzielt naar een eigen herder en leraar, is een schoon arbeidsveld geopend. Ook op Urk en te Schiedam begon de Christelijke Gereformeerde Gemeente te herleven. Op sterken aandrang van de broeders ondernamen wij de vorige week dinsdag de reis naar het eiland Urk. Daags tevoren was het weer zeer ongunstig en was de storm zo hevig, dat de poststoomboot niet kon varen. Dinsdag was de zee nog wel onstuimig, doch de storm was veel bedaard, zodat we, na een reis van veel schudden en geweldig slingeren op de Zuiderzee, behouden Urk in de namiddag bereikten." Wisse preekte er enkele malen; de belangstelling was verbazend groot. "Er was eerbied en stilte en uit veler mond hoorden we nog: 'De Heere was in ons midden.' Deze dagen onder onze Urkers doorgebracht, zullen we niet licht vergeten." In september 1895 vroeg Wisse aan zijn kerkenraad verlof om een nieuwe kerk op Urk in te wijden.

H. van der Ham

ENGELSE HYMNS IN VIANEN

D.V. zaterdag 5 november zal er een samenzangavond van Engelse Hymns gehouden worden in de Grote Kerk van Vianen. Aanvang 19.30 uur. Er worden dit jaar o.a. Hymns gezongen van John Newton en Isaac Watts. Evenals voorgaande jaren zal ds. P. den Ouden uit Katwijk aan Zee iets vertellen over de dichter en de inhoud toelichten. Het orgel wordt bespeeld door Joost van Belzen. De toegang is gratis er wordt wel gecollecteerd voor Stichting Hulp in Uitvoering en de onkosten.

Het is raadzaam om de melodieën van te voren te oefenen. U kunt het programma met de muzieknotatie downloaden op www.engelsehymns.com of telefonisch opvragen via 06-10135943.

We hopen weer op een goede en gezegende avond.

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT APELDOORN

Op D.V. maandag 5 september a.s. zal de officiële opening plaatsvinden van het academisch jaar 2016/2017 aan onze universiteit. De plechtigheid vindt plaats in de aula, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn, en begint om 15.00 uur. De rede in deze bijeenkomst wordt gehouden door dr. A. van der Dussen, docent dogmatiek aan de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding. Het thema is: "Voorwaarts leven. Over de voorlopigheid van de goede schepping. Aansluitend geeft de rector, prof. dr. H.G.L. Peels, een beknopt overzicht over het afgelopen cursusjaar en zal hij lijnen trekken naar de toekomst, waarna hij het academisch jaar 2016/2017 officieel zal openen. Ook zal tijdens deze bijeenkomst de bij Uitgeverij Kok uitgegeven en onder redactie van prof. dr. H.J. Selderhuis gereedgekomen tweedelige publicatie *Luther Verzameld* worden gepresenteerd.

Drs. A. van der Zwan, voorzitter van het curatorium, sluit af met schriftlezing, meditatie en gebed. Van harte nodigen wij u uit voor deze bijeenkomst en de aansluitende receptie. Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld.

JODOCUS VAN LODENSTEYN IN UTRECHT

D.V. 24 september organiseert de Stichting Studie der Nadere Reformatie in de Jacobikerker te Utrecht een najaarscongres over Jodocus van Lodensteyn (1620-1677).

Sprekers: Prof. Dr. A. de Reuver, Prof. Dr. M.A. Schenkeveld- Van der Dussen, Drs. G. Boonzaaijer, Prof. Dr. E. Stronks, Dr. F.G.M. Broeyer.

Nadere info: secretaris@ssnr.nl

Van de redactie

Kerkhistorische wandeling door Middelburg

Kerkhistorische wandeling met herinneringen aan Ds. B. Smijtegelt op de volgende data D.V.: 18 augustus, 15 september en 20 oktober. Start voor het oude Stadhuis op de Markt om 15.00 uur. De wandeling met gids voert langs oude kerken en hun bewogen geschiedenis. De opbrengst (vrijwillige bijdrage) is bestemd voor de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht. Groepen op afspraak. Aanmelding: P.C. Beeke, 0118-633828 / p.c.beeke@kliksafe.nl.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 6 september 2016. Kopij graag binnen donderdag 25 augustus.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

We herinneren u nogmaals aan de datum van de komende ontmoetingsdag: D.V. zaterdag 10 september op Urk. Nu we dit schrijven zijn alle sprekers bekend: Ds. A. Baars, ds. D. Bos, ds. J. de Bruin en ds. P. Roos. Het onderwerp zal zijn: Medearbeiders van Paulus.

Predikantsvrouwendag

D.V. 27 september 2016.
Verdere informatie mjvanderzwan@kliksafe.nl

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand**.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E.a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E.pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 22,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 23,-per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

WELKOM OP DE CGO

Weleens gedacht aan een toerustingscursus?

Welke vakken? Bijbelkunde, Dogmatiek, Ethiek, Kerkelijke oriëntatie, Kerkgeschiedenis, Bijbelse oudheidkunde, Sekten en stromingen en Apologetiek

Inhoud vakken: Informatie op website
Waar? Op zaterdagochtend in Goes, Dordrecht, Amersfoort, Kampen en Rijssen.
Op donderdagavond in Gouda.

Info: www.cgo.nu
Directeur: jh.mauritz@cgo.nu
Secretariaat: secretariaat@cgo.nu

CURSUSGODSDIENSTONDERWIJS

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Verpleging & Verzorging

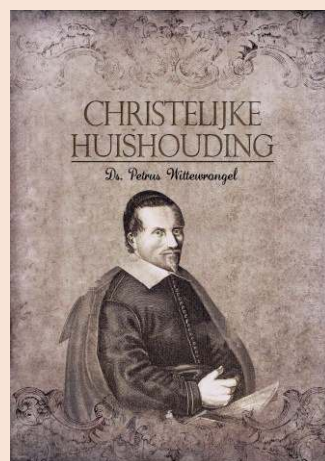
“Fijn dat ik nog thuis kan blijven wonen”

Verpleging & Verzorging door medewerkers met een reformatorische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **huishoudelijke hulp**

Christelijke huishouding

Teken nu in op de vijfdelige serie van de **Christelijke huishouding** van ds. Petrus Wittewrongel in het hedendaags Nederlands voor een totaalprijs van **€ 199,-**

(incl. verzendkosten). Een standaardwerk voor een gereformeerde gezinsopvoeding en gezinsreformatie! Reeds vier delen zijn er verschenen, deel 5 wordt verwacht in D.V. dec. 2016. Circa 580 pagina's per deel. Deel 1 is aangevuld met een door **prof. dr. W.J. op 't Hof** geschreven lezenswaardige inleiding over het leven en werk van ds. P. Wittewrongel. De delen 2, 3 en 4

zijn respectievelijk voorzien van een aanbevelend woord van **ds. M. Krijgsman**, **ds. J. van Belzen** en **ds. A.F.R. van de Veen**. Deze serie is alleen verkrijgbaar bij de Landelijke Stichting (ISBN: 978-90-77530-11-5) en wordt alleen per serie verkocht. Meer info: www.inhetspoor.nl.

Bel: 06 - 22626140 (b.g.g.: 0416-693844) of mail

Begravenisonderneming de Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begravenissen

Hardinxveld-Giessendam
0184 - 61 11 54

Dordrecht e.o.
078 - 641 27 40

Waardenburg
0418 - 65 20 39

H. de Jongh

D.D.E. Meliëste

M.K. Ligthart

A.J. van Lieburg

Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

Persoonlijke zorg voor uw begravenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN

Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn
**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen
Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegravenisverzorging.nl